

Toto PDF obsahuje kapitolu z knihy:

Marie Jelínková (ed.): *Lokální politiky integrace migrantů a jejich strukturální mechanismy.*

Srovnávací studie Česka, Slovenska, Německa a Belgie,

Praha: Karolinum 2023,

<https://doi.org/10.14712/9788024655307>.

5. Politiky integrace migrantů ve Flandrech (Belgie)

(Corinne Huybers)

© Univerzita Karlova, 2023

© Corinne Huybers, 2023

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

<https://doi.org/10.14712/9788024655307.5>

5. Politiky integrace migrantů ve Flandrech (Belgie)

Corinne Huybers

5.1 Statistické informace

V této kapitole se věnujeme faktům a údajům týkajícím se etnicko-kulturní diverzity v Belgii, a to na těchto na úrovních: národní, regionální (Flandry/Vlámsko) a obecní (Mechelen).

Historický kontext

Po druhé světové válce se migrace do Belgie řídila hlavně poptávkou po pracovnících v (uhelném) těžebním průmyslu. K uspokojení této poptávky podepsala Belgie dohodu s Itálií (1946). Po hornické katastrofě (1956), při které mnoho italských horníků zemřelo, se však italská vláda rozhodla emigraci do Belgie zastavit. Belgická vláda poté začala přijímat nové pracovníky na základě dvoustranných dohod, jež uzavřela nejprve se Španělskem (1956), Řeckem (1957) a později také mimo Evropu: s Marokem (1964), Tureckem (1964), Tuniskem (1969), Alžírskem (1970) a Jugoslávií (1970). Evropa se mezitím připravovala na zavedení volného pohybu osob. Země Beneluxu prosadily volný pohyb mezi sebou v roce 1958, v roce 1968 došlo k jeho rozšíření na další zakládající státy Evropského společenství. Hospodářská krize v 70. letech 20. století však v Belgii vedla k vysoké nezaměstnanosti a po ropné krizi se belgická vláda rozhodla imigraci zastavit úplně. Od poloviny 80. let se míra migrace opět zvyšovala, příliv cizinců se však týká především migrace rodinných příslušníků (v rámci slučování rodin) (Statistiek Vlaanderen 2018).

Historický kontext objasňuje, proč jsou v roce 2022 v Belgii nejvíce zastoupeny právě tyto národnosti: Maročané, Italové, Francouzi, Nizozemci a Turci. Následující seznam uvádí tři nejvýznamnější země původu v jednotlivých belgických regionech v roce 2022:

- Vlámský region: Nizozemsko, Maroko a Turecko.
- Valonský region: Itálie, Francie a Maroko.
- Region Brusel – hlavní město: Maroko, Francie a Itálie.

Národní úroveň (Belgie)

Podle údajů belgického statistického úřadu (Statbel) z ledna 2022 tvořili 66,6 % belgické populace Belgičané s belgickým původem, 20,6 % Belgičané se zahraničním/migračním původem a 12,8 % cizinci (Statbel 2022). V roce 2011 bylo procentní rozdělení následující: 74,3 %, 15,5 % a 10,2 % (ibid.).

Podíl osob cizího původu⁷⁴ se mezi belgickými regiony z výše uvedených historických důvodů výrazně liší. V roce 2021 byl nejnižší ve Flandrech (24,2 %), vyšší ve Valonsku (34,1 %) a nejvyšší v regionu hlavního města Brusel (75 %). V bruselském regionu se jedná především o osoby pocházející ze zemí mimo EU, ve Valonsku o osoby ze zemí EU. Celkově bylo v roce 2021 v Belgii 33,4 % osob cizího původu (Statistiek Vlaanderen 2021).

Ve srovnání s ostatními zeměmi „EU patnáctky“⁷⁵ uděluje Belgie relativně málo povolení k pobytu za účelem zaměstnání. V roce 2016 byla polovina (50 %) povolení k pobytu udělených příchozím ze zemí mimo EU vydána za účelem sloučení rodiny. Povolení k pobytu vydaných za účelem studia bylo 12 %, za účelem práce 10 %, zatímco kategorie „jiné důvody“ představovala 29 %. Poslední jmenovaná kategorie se týká převážně udělení mezinárodní ochrany (Statistiek Vlaanderen 2021). V roce 2021 podalo 25 971 osob⁷⁶ žádost o mezinárodní ochranu (status uprch-

74 Do skupiny osob cizího původu jsou zahrnuty jak osoby se současnou cizí státní příslušností, tak i osoby se současnou belgickou státní příslušností, avšak s cizí státní příslušností v okamžiku narození, dále osoby s belgickou státní příslušností v okamžiku narození a současně alespoň s jedním rodičem – cizím státním příslušníkem (Flandry statistiky 2022).

75 Země, které vstoupily do EU do roku 1995 (včetně): Belgie, Dánsko, Německo, Finsko, Francie, Řecko, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Rakousko, Portugalsko, Španělsko, Spojené království, Švédsko.

76 V roce 2015 obdrželo DVZ 44 760 žádostí o mezinárodní ochranu. Takto vysoký počet byl způsoben vážnou celosvětovou humanitární krizí.

líka nebo doplňkové ochrany) na Imigrační odbor (DVZ) Federálních veřejných služeb (FPS) pro vnitřní záležitosti⁷⁷. Ochrana byla udělena především osobám ze Sýrie, Palestiny, Eritreje, Afghánistánu a Turecka. V roce 2021 bylo mezi osobami s přiznaným statutem uprchlíka 25 % syrských státních příslušníků a 16 % Palestinců. Status doplňkové ochrany získali nejčastěji Afghánci (41 %) a Syřané (16 %) (Statistiek Vlaanderen 2022).

Regionální úroveň (Flandry)

Podíváme-li se na data z vlámského regionu, zjistíme, že pro Vlámsko je charakteristická rostoucí rozmanitost. Nejenže se zvyšuje počet cizinců a Belgičanů s cizím původem (např. v roce 2022 jejich souhrnný podíl činil 25 % z celkového počtu obyvatel ve srovnání s 10 % v roce 2000), ale zvyšuje se také vnitřní diverzita těchto skupin (Statistiek Vlaanderen 2022b). Většina osob cizího původu pochází ze zemí mimo EU (přibližně 60 %). Největší zahraniční skupinu podle země původu tvoří Nizozemci (15 %), následují Maročané, Turci, Italové a Rumuni (Statistiek Vlaanderen 2022b).

V roce 2022 tvořil podíl cizinců (osob jiné než belgické národnosti) 9,8 % celkové populace. V roce 2000 to bylo jen 4,9 %. Největší cizí národnostní skupinou jsou Nizozemci. Na začátku roku 2020 představovali 23 % z celkového počtu cizinců. Následují Rumuni, Poláci, Maročané, Bulhaři, Italové, Španělé a Francouzi. Deset nejvíce zastoupených národností doplňují Turci a Portugalci. Celkově se počet osob s cizí státní příslušností ve Flandrech mezi lety 2000 a 2020 zdvojnásobil. Největší nárůst se týkal osob ze zemí „EU třináctky“⁷⁸. Mezi národnostmi ze zemí mimo EU vynikal v roce 2016 vysoký počet syrských migrantů, kteří do Belgie přišli v důsledku celosvětové humanitární krize. Podíl cizinců je nejvyšší na předměstí Bruselu (občané EU), v Antverpách, v Gentu, v dalších centrálních městech⁷⁹ (občané zemí mimo EU) a dále v příhraniční oblasti s Nizozemskem (Holanďané) (Statistiek Vlaanderen 2022).

⁷⁷ Ekvivalent ministerstva vnitra v jiných státech.

⁷⁸ Země, které vstoupily do EU po roce 2004 (včetně): Estonsko, Lotyšsko, Litva, Polsko, Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Slovinsko, Bulharsko, Rumunsko, Malta a Kypr, od roku 2013 také Chorvatsko.

⁷⁹ V rámci své městské politiky určila vlámská vláda 13 „centrálních měst“. Jsou to: Aalst, Antverpy, Brugge, Genk, Gent, Hasselt, Kortrijk, Lovan, Mechelen, Ostende, Roeselare, Sint-Niklaas a Turnhout.

Obecní úroveň (město Mechelen)

Vzhledem k tomu, že město Mechelen je v této kapitole použito k ilustraci integračních opatření, uvádíme zde některé údaje týkající se konkrétně tohoto města.

Ve městě Mechelen v roce 2020 žilo 86 921 osob. Podíl jeho obyvatel s jinou než belgickou státní příslušností byl 11,5 % a s jiným než belgickým původem 34,8 %. Počet obyvatel s jinou než belgickou státní příslušností se zvýšil z 5 315 osob v roce 1990 na 10 100 osob v roce 2020. Počet obyvatel jiného než belgického původu se zvýšil z 6 896 osob v roce 1990 na 30 464 osob v roce 2020 (ibid.). Více než 50 % nezletilých mělo cizí původ. Naopak věkovou skupinu 65+ tvořily z 89,8 % osoby belgického původu.

Ve městě Mechelen žije 136 různých národností, které dohromady mluví 69 různými jazyky. Největší komunity tvoří zdejší obyvatelé s marockým (41 %), tureckým (asyrským, chaldejským, aramejským) (6,7 %) a arménským (3,2 %) původem. V roce 2019 přivítal Mechelen 758 nově příchozích migrantů. Jednalo se zejména o pracovní migranty, žadatele o azyl, uznané uprchlíky či držitele doplňkové ochrany, případně o příchozí za účelem sloučení rodiny a občany EU. Většina příchozích přišla z Indie, Rumunska, Nizozemska, Maroka a Sýrie (ibid.).

5.2 Integrace na národní a regionální úrovni

Integrace na národní úrovni

Oblasti integrace, diverzity, azylu a migrace spadají v Belgii do kompetence úřadů na různých vládních úrovních: národní, regionální a obecní. Za imigrační politiku zodpovídá federální ministr vnitra⁸⁰. Pomáhá mu státní tajemník⁸¹ pro azyl a migraci.⁸² (Vnitrostátní) azylová a migrační politika určuje, kdo smí a kdo nesmí do Belgie vstoupit či zde zůstat.

---

80 Annelies Verlinden (od roku 2020).

81 Státní tajemník podporuje ministra v politickém řízení ministerstva. Tato pozice se nachází hlavně na „klíčových“ ministerstvech a je jí svěřena konkrétní oblast politiky, nicméně ministr zůstává za agendu spoluodpovědný. Státní tajemník se stejně jako ministr zodpovídá parlamentu.

82 Sammy Mahdi (od roku 2020).

„Uznávání postavení uprchlíka má na starosti **Federální veřejná služba pro vnitřní záležitosti**. Konkrétně tyto kompetence náleží **Imigračnímu odboru (DVZ)** a **Generálnímu komisaři pro uprchlíky a osoby bez státní příslušnosti (CGVS)**. Mezinárodní Úmluva o právním postavení uprchlíků, podepsaná v Ženevě 28. července 1951 (nazývaná také Ženevská úmluva o uprchlících), tvoří základ pro uznání postavení uprchlíka. Belgické právní předpisy na tuto úmluvu výslovně odkazují. Status uprchlíka se uděluje cizím státním příslušníkům, kteří splňují podmínky stanovené v článku 1 Ženevské úmluvy o uprchlících: ‚uprchlíkem je osoba, která se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských, národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i zastávání určitých politických názorů, je neschopna přijmout nebo vzhledem ke shora uvedeným obavám odmítá ochranu své vlasti‘. Dne 10. října 2006 byl jako doplněk Ženevské úmluvy o uprchlících do belgických právních předpisů přidán status doplňkové ochrany. Ten je přiznán ‚cizímu státnímu příslušníkovi, který nespĺňuje podmínky pro získání statusu uprchlíka a nemůže se odvolat na článek 9 b, a u kterého existují závažné důvody domnívat se, že pokud by byl navrácen do země svého původu nebo v případě osoby bez státní příslušnosti do země svého dosavadního pobytu byl by vystaven reálné hrozbě, že utrpí vážnou újmu‘“ (Federal Public Service 2022).

Fedasil, Federální agentura pro přijímání žadatelů o azyl, zajišťuje prvotní příjem žadatelů o mezinárodní ochranu a zaručuje kvalitu a jednotnost v rámci různých přijímacích struktur. Rovněž koordinuje dobrovolné návraty do země původu.

Belgické občanství je možné získat třemi způsoby. U žadatelů mladších 18 let hovoříme o „automatickém přidělení“. Osoby starší 18 let belgické občanství „získávají“, a to buďto: „prohlášením o nabytí státního občanství“ (ve většině případů), nebo „naturalizací“ (výjimečně). Každý z těchto tří způsobů se vztahuje ke konkrétním situacím.⁸³

83 Podmínky pro konkrétní situaci lze konzultovat prostřednictvím: <https://www.agii.be/thema/vreemdelingenrecht-internationaal-privaatrecht/nationaliteit/procedures-om-belg-te-worden>.

Integrace na regionální úrovni

Občanskou integraci a přístup k sociálním dávkám určuje **vláda na regionální úrovni**. Je třeba mít na paměti, že v Belgii se politika občanské integrace liší region od regionu. Každý region (Flandry/Vlámsko, Brusel – hlavní město, Valonsko) a německy mluvící komunita mají své vlastní priority, opatření a strategie (Adam et al. 2018). Níže se proto zaměříme na integrační politiku vlámského regionu, ve kterém se nachází město Mechelen.

Vlámská integrační politika je inkluzivní⁸⁴, což znamená, že je implementována v rámci různých politik převážně prostřednictvím obecných opatření a pouze v případě potřeby prostřednictvím konkrétních opatření. Jinými slovy, za integraci odpovídají všechny oblasti politiky. Integrační politika reaguje na situace a dynamiky spojené s důsledky migrace a jejím cílem je poskytnout nezávislou a přiměřenou účast, dostupnost všech služeb, aktivní občanství a dosažení sociální soudržnosti (Vlaanderen 2019). Integrační politika by měla zajistit, aby se nově příchozí a lidé migračního původu rychle cítili jako doma a mohli se plně zapojit do společnosti. Ve Flandrech toho dosahují skrze program občanské integrace a místní integrační opatření (viz níže).

Integrační politiku na regionální a lokální úrovni určuje Vlámský dekret o integraci (Vlaanderen 2013). Zaměřuje se na celou společnost, ale zvláštní pozornost věnuje: 1) osobám zahraničního původu a 2) osobám legálně pobývajícím v Belgii.

Vždy po dobu pěti let dotuje vlámská vláda vybranou příspěvkovou organizaci zaštiťující integrační politiky ve Vlámsku. Cílem této organizace je posilovat společenské postavení osob cizího původu ve Flandrech, podporovat vzájemný respekt a působit jako zastávce a hlas migrantů ve Flandrech a Bruselu. Dále podporuje společenskou participaci skupin uvedených v dekretu o integraci, vydává politická doporučení a pracuje na pozitivní reprezentaci cílových skupin. Každých pět let musí příspěvková organizace znovu podat žádost o financování. Posledních 20 let čerpala tuto podporu organizace Minderhedenforum, v roce 2020 však byla její žádost zamítnuta.

„Namísto toho, aby příspěvková organizace pouze zastřešovala asociace, měla by sestávat z různých aktérů, kteří organizují nebo podporují aktivity vedoucí k zapojení osob zahraničního původu do politiky,

84 Obecná/inkluzivní politika versus specifická/kategorická politika.

což je nezbytné k tomu, aby se plně ujala své role zástupce etnických a kulturních menšin,“ vysvětluje vlámský ministr zodpovědný za integraci a rovnost příležitostí, Bart Somers, bývalý starosta města Mechelen a člen Liberální strany. V roce 2016 obdržel cenu Nejlepší starosta světa – World Mayor Prize – za dosažení mimořádných úspěchů v oblasti přijímání uprchlíků a za dlouhodobou integraci migrantů pocházejících z různých kultur, náboženství a sociálního prostředí. Somers by si přál, aby nová organizace „překročila škatulkování“ a „propojila odborníky, firmy, organizace a občany s relevantními zkušenostmi za účelem podpory integrace a rovných příležitostí“ (DeMorgen 2020). Dne 26. listopadu 2021 byla organizací zaštiťující integrační politiky ve Vlámku pro období 2022–2026 uznána organizace LEVL.

Vlámská vláda navíc v roce 2015 založila **tři externí nezávislé** agentury, které implementují integrační politiku v terénu. Jedná se o Vlámskou agenturu pro integraci⁸⁵, která působí v celé vlámsky hovořící oblasti včetně města Mechelen a dvojjazyčného Regionu Brusel – hlavní město, In-Gent působící ve městě Gent a Atlas ve městě Antverpy.

Cílem občanské integrace je umožnit nově příchozím do Belgie co největší soběstačnost a plné zapojení do společnosti. Za tímto účelem výše zmíněné agentury implementují program občanské integrace, který je postaven na třech pilířích: lekce vlámského jazyka, kurz sociální orientace a individuální kariérní poradenství. Neočekává se, že by se nově příchozí integrovali sami; od počátku je každému zaručeno individuální koučování formou různých opatření včetně stálého programového poradce. V současnosti (2021) se pracuje na zavedení čtvrtého pilíře „na míru“, který bude nabízet další individualizovaná opatření (v dotaci 40 h) s cílem posílit zapojení nově příchozích do společnosti (participační program). Může se například jednat o buddy projekt; odbornou stáž ve firmě / sdružení / organizaci / na místním úřadě; dobrovolnický kurz; jazykový kurz; kurz v kulturním / mládežnickém / sportovním klubu, středisku pobytové péče či služeb nebo komunitním centru. Koordinaci čtvrtého pilíře mají na starosti místní orgány (např. obce) v úzké spolupráci s integračními agenturami, jež jsou zodpovědné za ostatní tři pilíře.

Před zahájením integračního programu musí nově příchozí/migrant (tj. každá osoba narozená v zahraničí, s pobytovým povolením a starší 18 let) nejprve podepsat integrační smlouvu (Agentschap Integratie en

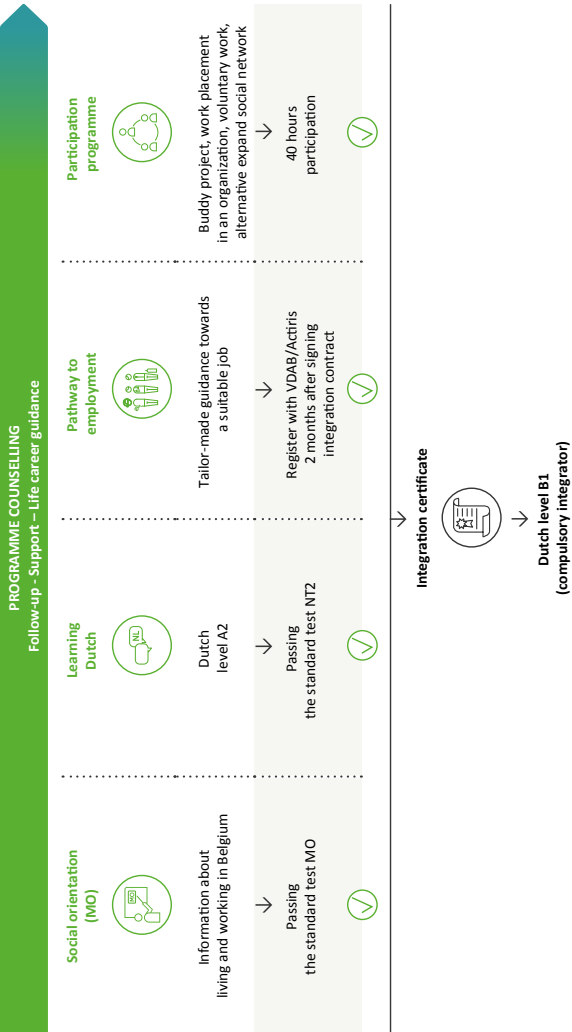
---

85 V originále: Vlaams Agentschap Integratie en Inburgering. Pro více informací: <https://www.inburgering.be/>.

Client orientated civic integration programme as from 2022

Civic integration contract

AGENTSCHAP
INTEGRATIE &
INBURGERING

Obrázek 2: Pro-klientsky orientovaný program občanské integrace ve Flandrech. Schéma zobrazuje čtyři pilíře integračního programu: sociální orientaci, osvojení vlámského, získání zaměstnání a účast v participačním programu.

Zdroj: Agentschap Integratie en Inburgering, 2022, <https://www.integratie-inburgering.be/nl/inburgeringstraject>

Inburgering b.r.). Existují dva druhy smluv: pro osoby, které mají integrační program povinný, a pro osoby, které se ho mohou účastnit dobrovolně. Podpisem smlouvy se účastníci zavazují navštěvovat hodiny vlámského jazyka (je třeba absolvovat alespoň úroveň A1 a A2) a kurz sociální orientace (ti, kdo ho mají povinný, se musí zúčastnit alespoň 80 % lekcí / ostatní alespoň 50 % lekcí). Kurz sociální orientace trvá 60 hodin, probíhá v mateřském nebo kontaktním jazyce nově příchozího a zahrnuje všechny aspekty života v Belgii (vzdělávání, práce, bydlení, zdraví...).

Za nedodržení povinnosti absolvovat kurz může být uložena správní pokuta (od 50 do 5 000 eur). Stejně tak může být uložena i za předčasné ukončení kurzu, k jehož splnění se daná osoba dobrovolně zavázala podpisem integrační smlouvy (maximálně 150 eur).

Mnoho let byl integrační program k dispozici zdarma, ale od 1. ledna 2022 za něj musí nově příchozí (ti, pro které je povinný, i ti, kterým je otevřen) zaplatit (nejméně 360 eur) (Vlaamse Regering 2020). Na začátku programu musí účastníci také nově podepsat prohlášení, ve kterém souhlasí s poučením o základních právech a povinnostech (ibid.). Každý uchazeč o zaměstnání má navíc povinnost zaregistrovat se na vlámském úřadu práce. Ti, kteří úspěšně složí občanský test, získají na konci programu integrační certifikát, který je jednou z důležitých podmínek pro získání belgického občanství či pronájem sociálního bydlení.

Integrace nezletilých osob neprobíhá prostřednictvím integračního programu, ale především prostřednictvím školního vzdělávání.

5.3 Integrace na lokální úrovni

Vlámská města jsou pověřena řízením místní integrační politiky na svém území. To znamená, že v mezích zásady subsidiarity odpovídají za vypracování, vedení, koordinaci a implementaci inkluzivní lokální integrační politiky. Rozmanitost místní populace musí zohledňovat všechny odbohy obecního či městského úřadu, stejně tak jako externí služby, instituce a organizace. Všechny musí brát v úvahu nové potřeby a požadavky, které z rostoucí rozmanitosti vyplývají. Tomu musí přizpůsobit politiku v oblasti lidských zdrojů, zvýšit svou dostupnost, umožnit obyvatelům vyjádřit se k různým tématům či zprostředkovat vzájemný kontakt mezi různými skupinami obyvatelstva. Politika rozmanitosti přináší výsledky pouze tehdy, pokud všichni (občané, zařízení, sdružení a úřady, ve všech oblastech politiky, ve všech odvětvích a na všech úrovních obyvatelstva) převezmou odpovědnost. Tento přístup je označován jako inkluzivní.

Místní orgány koordinují příslušné subjekty ve městě nebo zapojují do integrační politiky konkrétní cílové skupiny a jejich organizace. Na lokální úrovni se potkávají všechny politiky (národní, regionální, lokální) a tvoří/spoluvytváří se zde inovativní řešení napříč všemi oblastmi.

V rámci administrativního zjednodušování bylo počínaje rokem 2016 sedm vlámských sektorových dotací⁸⁶, včetně integračních dotací, začleněno do dodatečné alokace obecního fondu (to se netýká obcí s vlastní infrastrukturou). To znamená, že od roku 2016 jsou všechny sektorové dotace sloučeny a obce už nemusí průčítovat každou zvlášť. Tato reforma dává místním úřadům větší svobodu při využívání vlámských zdrojů na místní úrovni. Samosprávy, které mají na tento grant nárok, se tak samy rozhodují, zda budou tyto prostředky použity na politiku místní integrace ve strategickém víceletém plánování a rozpočtu.

V roce 2016 mělo 57 vlámských měst a obcí (z 300) integrační službu a dostávalo integrační dotace. Ty jsou poskytovány na základě dvou kritérií: migrační původ má buď nejméně 1 000 občanů (v menších obcích) nebo více než 10 % obyvatel. Tato kritéria platí od roku 2013 a po začlenění dotací do obecního fondu se nezměnila. V roce 2022 byly minimálně dvě třetiny vlámských měst a obcí způsobilé k získání finančních prostředků na integraci podle těchto kritérií, ale rozpočet na vlámské úrovni je omezený, takže od roku 2013 nebyla přidána žádná nová obec.

V roce 2022 spustila vlámská vláda nový tříletý program financování nazvaný „Plán společného soužití“ (v originále „Plan Living Together“), který se skládá ze 7 cílů s 24 akcemi na podporu měst a obcí při podpoře společného soužití. O tento grant mohou žádat města a obce ve Vlámku s více než 7 500 obyvateli ze zemí mimo EU patnáctku.

Kromě obecního fondu existuje mnoho dalších možností, jak získat dotace, které posilují a zefektivňují inkluzivní integrační politiku na místní úrovni (Agentschap Integratie en Inburgering 2019). Tyto dotace jsou často založeny na projektovém financování.

Ve struktuře obecního či městského úřadu je integrační agenda zasažena různým způsobem, od samostatného integračního útvaru (může se jednat o jednočlenný útvar či celý tým/oddělení/odbor) po mainstreaming v rámci strategické úrovně. Mnoho (často) menších obcí ve Vlámku však zvláštní integrační službu nemá. Tyto obce mají místní integrační strategie vycházející z vlámského regionálního integračního

---

86 Jedná se o dotace na místní kulturní politiku, místní politiku pro mládež, místní sportovní politiku, doprovodnou vzdělávací politiku, boj proti dětské chudobě, rozvojovou politiku a integrační politiku.

rámce a často určí jednoho zaměstnance obecního úřadu, který na téma pracuje nad rámec jiných úkolů. V důsledku toho pak neexistuje aktivní integrační politika a strategie, případně je na žebříčku místních priorit velmi nízko.

Důležitými aktéry v oblasti lokální integrace jsou **Sdružení vlámských měst a obcí**⁸⁷ – advokační, znalostní a síťovací organizace pro samosprávy – a již zmíněná **Vlámská agentura pro integraci**⁸⁸, která podporuje samosprávy v politice integrace a rozmanitosti. Sdružení vlámských měst a obcí, jež je financováno z členských příspěvků vlámských samospráv, spolupracuje s dalšími aktéry na tématu integrace a na vlámské úrovni hájí zájmy místních samospráv. Práce Vlámské agentury pro integraci je financovaná vlámskou vládou a zaměřuje se na podporu samospráv a organizací v implementaci jejich integračních politik, poskytování služeb integrace a občanského začlenění a směřování nově příchozích ke vhodným poskytovatelům výuky vlámstiny.

5.4 Mechelen: od specifického přístupu k inkluzivnímu

Před patnácti lety mělo město Mechelen velmi špatnou pověst. Panovala v něm vysoká míra polarizace a více než 30 % obyvatel volilo krajní pravicí. Město mělo v té době jednu z nejvyšších úrovní kriminality v zemi, rodiny ze střední třídy jej opouštěly a deprivace byla vysoká. V současné době je však Mechelen oslavován jako jedno z vlámských referenčních měst a 76 % jeho obyvatel je hrdých na to, že v něm žijí (Vlaanderen 2020a). Zdejší integrační politika je považována za jednu z nejlepších v zemi. Celková atmosféra ve městě se změnila, lidé jsou zde vůči sobě otevřenější a 42 % obyvatel má k rozmanitosti kladný vztah (Vlaanderen 2020b).

Jak se městu Mechelen mohlo podařit provést tak radikální proměnu za pouhých 15 let?

Za prvé, město začalo investovat do projektů obnovy a renovace, zvětšení rozlohy zelených ploch, parků, otevřených prostranství, venkovních

87 V originále: Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten vzw. Více viz: <https://www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/integratiebeleid>.

88 V originále: Agentschap Integratie & Inburgering. Více viz: <https://www.integratie-inburgering.be/>.

hřišť⁸⁹ a sportovní infrastruktury s cílem vytvořit společenský mix ve veřejném prostoru.

Za druhé, ke zvýšení objektivního a subjektivního pocitu bezpečí bylo nainstalováno velké množství pouličních kamer. Město investovalo do posílení kapacit místní policie⁹⁰, pracovníků v první linii a osob v terénu (pouliční hlídky, sociální pracovníci, komunitní stráž atd.). Tito lidé mají oči a uši otevřené, a mohou tak rychle a včas reagovat, kdykoli a kdekoli je to nutné.

Za třetí, město se rozhodlo pracovat na inkluzivní politice. To znamená, že se posledních pět až deset let věnuje větší politická pozornost tématům, jako je rozmanitost, sociální mobilita a rovné příležitosti. Úspěch Mechelenu v těchto oblastech byl opakovaně popsán (Wieland 2018; Bertelsmann Stiftung 2018; Whybrow 2018; Mcdonald-Gibson 2016; INCLUCITIES 2020; World Mayor 2017).

Již v roce 1998 zřídil Mechelen integrační službu a do roku 2000 ji přeměnil na službu rozmanitosti. Věnovala se tématům, jako jsou rovné příležitosti, integrace, genderová rovnost, boj s rasismem, práce se seniory a zdravotně postiženými, a také poskytovala tlumočnické služby. Vlámská vláda se na jejím financování podílela ze dvou třetin, Mechelen pak z jedné třetiny. Cíle a priority (akční plán politiky) byly stanoveny v dohodě o spolupráci mezi Mechelenem a vlámskou vládou. Tato dohoda byla každé tři roky obnovována. Vlámská vláda služby spolufinancovala do roku 2019 (mezi 170 000 a 180 000 eur ročně). V roce 2016 došlo v rámci administrativního zjednodušení k začlenění těchto integračních dotací do obecního fondu (viz výše). Díky tomu již samosprávy nemusí využití těchto zdrojů každoročně zdůvodňovat.

Do roku 2013 byla služba rozmanitosti, čítající devět zaměstnanců, součástí Sociálního odboru a Oddělení sociální podpory. Každý zaměstnanec zde měl na starosti konkrétní téma/cílovou skupinu. Po stanovení rozpočtu pro rok 2013 však došlo v Sociálním odboru k reorganizaci. Mimo jiné byla výsledkem rozpočtového prohlášení o rozmanitosti pro rok 2013: „Místo samostatné individuální služby, která často nedisponuje potřebnou mocí a často není ani součástí organizace, bude politika rozmanitosti horizontálně zakotvena v celé organizaci se sítí kompetentních úředníků v klíčových odděleních. Zvláštní pozornost bude v našem

89 Podle městské vyhlášky by každá domácnost měla mít venkovní hřiště ve vzdálenosti 500–800 m.

90 Nábor policistů patří do kompetence federálních (národních) úřadů, Mechelen se však rozhodl investovat do náborových kampaní s cílem diverzifikovat místní policejní oddělení.

měště věnována efektivnímu nasměrování tématu diverzity k tradiční práci s mládeží.⁹¹

Po celoměstském průzkumu v roce 2013 stanovilo Kolegium starostů a radních **šest strategických/průřezových cílů**: Mechelen chce být městem inkluzivním, přátelským k dětem, participativním, přátelským k zákazníkům, inteligentním a nákupním. To znamená, že pozornost věnovaná těmto tématům musí být zakotvena ve všech oblastech politiky a v městských a externích službách, organizacích a institucích. Manažer strategického programu „inkluzivní město“ ve spolupráci s koordinátorem projektu diverzity má mandát k tomu pracovat na tématu napříč resorty a horizontálně v rámci města.⁹² V důsledku toho byla služba rozmanitosti na konci roku 2013 zrušena.

Také pro každý strategický cíl (tedy že Mechelen chce být inkluzivní, participativní, chytré a nákupní město, které je vstřícné k zákazníkům a vhodné pro děti) byl jmenován **strategický programový manažer**. Tito manažeři koordinují a monitorují realizaci strategických cílů v rámci městského úřadu (včetně probíhajících aktivit, aktuálních projektů, nového rozvoje/projektů atd.) a zajišťují, aby veškeré služby, odbory a oddělení fungovaly v rámci vize, dohodnutého rámce a (politických) priorit, a přispívaly tak k naplňování cílů integrační politiky. Programový manažer představuje v implementaci konkrétního strategického cíle styčnou osobu, partnera k diskuzi i poradce v rámci úřadu i mimo něj.

Strategický programový manažer pro „inkluzivní město“ působí v rámci celého města. Prostřednictvím dlouhodobého strategického plánu prosazuje, aby ostatní odbory městského úřadu začlenily inkluzivní cíle do své běžné agendy. Jelikož není součástí hierarchické struktury úřadu, není to snadný úkol. Je proto zásadní, že má podporu a pověření od městské rady i zastupitelstva.

Původně byl každý z šesti strategických programových manažerů umístěn v jiném odboru, ale zde došlo v červenci 2016 ke změně. Práce na všech šesti strategických cílech byla svěřena nově vytvořenému **Odboru strategie a rozvoje**. Jeho vedoucí dohlíží na efektivní implementaci inkluzivní politiky a na propojení s řídicím týmem města. Na politické úrovni zůstává téma inkluze v kompetenci pověřeného radního, který je členem politické rady, tzv. kolegia starostů a radních. Pověřený radní je

91 Interní politický dokument města Mechelen týkající se hodnocení politiky rozmanitosti a budoucího přístupu v letech 2013–2018.

92 Interní politický dokument týkající se vize strategického řízení programu, 12. 3. 2014, Mechelen.

zodpovědný za oblast diverzity a rovných příležitostí a v této funkci je finální politickou autoritou.⁹³

Dalším důležitým orgánem je **Řídící výbor** složený ze zástupců úředníků, politiků a vedení města. Výbor je nástrojem strategického programového manažera pro řízení, monitorování a koordinaci programu „inkluzivní město“. Sleduje tak pokrok projektů/initiativ, které přispívají k cílům programu v rámci různých oddělení a pododdělení. Politicky má poslední slovo radní pro rozmanitost a rovné příležitosti, jelikož se ale program „inkluzivní město“ týká různých politik, rozhodují radní společně, pod kým bude konkrétní projekt/initiativa řešen(a).

V oblasti praktické realizace inkluzivní politiky spolupracuje každý manažer se „zdrojovým“ odborem. V případě inkluzivního města se jedná o Odbor společné soužití a Oddělení sociální politiky. Průřezová integrační politika města Mechelen se tak konkretizuje v projektech, které přesahují tradiční oblasti politiky a spolupráce a jejichž cílem je začlenit do fungování úřadu různorodost (myšlení, postoje, jazyka). Jedná se např. o interní vzdělávací program o polarizaci, nenávislných projevech a adekvátní reakci místní samosprávy či spolupráci napříč odbory komunikace, prevence, rozmanitosti, mládeže, kultury atd.

Zmíněné aktivity přirozeně vyžadují zvláštní rozpočet. Jelikož „inkluzivní město“ patří mezi průřezové strategické cíle a zahrnuje oblasti jako diverzita, integrace a rovné příležitosti, je obtížné určit přesnou částku vyhrazenou na integrační práci, projekty, iniciativy a služby pro migranty/uprchlíky. Na realizaci cílů programu inkluzivní město Mechelen investuje zhruba 360 000 eur ročně (50 % je od vlámské vlády a 50 % je spolufinancováno městem). Mechelen kromě toho pravidelně žádá o evropské projektové dotace, díky kterým vytváří potřebný experimentální prostor pro řešení místních problémů v oblasti integrace a rozmanitosti.

5.5 Závěr

Závěrem připomeňme, že ve vlámském kontextu jsou města pověřena řízením místní integrační politiky na svém území a zodpovídají za vypracování, vedení, koordinaci a implementaci inkluzivní lokální integrační politiky. Na městě Mechelen lze dobře ukázat, jak promyšlené,

---

93 Od roku 2020 je radní Gabriella De Francesco.

dlouhodobé a cílené inkluzivní politiky mohou zcela zásadně přispět k proměně města i zvýšení kvality života občanů, kteří v něm žijí. Cesta k této transformaci je přiblížena v kapitole 7. Do celkového obrazu lokální integrační politiky ve Flandrech však patří i skutečnost, že i přes jasně deklarovanou odpovědnost obcí za tuto tematiku a relativně dostupné zdroje (při splnění řady podmínek) pro tuto oblast, mnoho (menších) vlámských měst inkluzivní politiky efektivně nebuduje, protože na to nemají kapacitu či zdroje. Kvůli nesplnění těchto nezbytných podmínek pak těmto obcím často chybí dlouhodobá vize. Vzájemné soužití mezi skupinami s různou zkušeností migrace tak nezřídka vede k tvorbě částečně paralelních společností se všemi z toho vyplývajícími (zejména sociálními) negativními důsledky. Nemělo by tak zapadnout, že Mechelen je dobrým příkladem, který lze za Flandry představit, nikoli však příkladem reprezentativním.

Bibliografie

- ADAM, Ilke, Marco MARTINIELLO a Andrea REA, 2018. Regional Divergence in the Integration Policy in Belgium. One Country, Three Integration Programmes, One Citizenship Law. In: *Governing Diversity. Migrant Integration and Multiculturalism in North America and Europe*. B.m.: Editions de l'Université de Bruxelles. ISBN 987-2-8004-1635-9.
- AGENTSCHAP INTEGRATIE EN INBURGERING, 2019. *Financiering van een inclusief lokaal integratiebeleid* [online]. Dostupné z: https://www.integratie-inburgering.be/sites/default/files/atoms/files/20190321_overzicht_financieringsmogelijkheden.pdf.
- AGENTSCHAP INTEGRATIE EN INBURGERING, b.r. *Voel je thuis in Vlaanderen* [online]. b.r. Dostupné z: <https://integratie-inburgering.be/sites/default/files/atoms/files/brochure-voel-je-thuis-in-vlaanderen.pdf>.
- Anon, 2018. *Bart Somers discusses his strategy for navigating cultural diversity* [online]. Anon. Bertelsmann Stiftung.
- DEMORGEN, 2020. *Erkenning Minderhedenforum niet verlengd, nieuwe aanvraag kan als instelling visie wijzigt* [online]. Dostupné z: <https://www.demorgen.be/politiek/erkenning-minderhedenforum-niet-verlengd-nieuwe-aanvraag-kan-als-instelling-visie-wijzigt~b8777fd5/>.
- FEDERAL PUBLIC SERVICE, 2022. *Asylum and Migration* [online]. Dostupné z: <https://diplomatie.belgium.be/en/policy/policy-areas/striving-global-solidarity/asylum>.
- INCLUCITIES, 2020. *We Might Not Share the Past but We Share the Future of This City!* *Inclucities.eu* [online]. Dostupné z: <https://inclucities.eu/media-events/news/8-news/35-interview-gabriella-de-francesco-city-of-mechelen>.
- MCDONALD-GIBSON, Charlotte, 2016. *Where Refugees Can Come Home*. *The New York Times* [online]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2016/12/03/opinion/sunday/where-refugees-can-come-home.html>.
- STATBEL, 2022. *Diversiteit naar herkomst in België* [online]. B.m.: Statbel – het Belgische statistiekbureau. Dostupné z: <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/herkomst>.

- STATISTIEK VLAANDEREN, 2018. *Vlaamse Migratieen Integratiemonitor* [online]. 2018. B.m.: D/2018/3241/138, Agentschap Binnenlands Bestuur. Dostupné z: <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/27487>.
- STATISTIEK VLAANDEREN, 2022a. *Bevolking naar nationaliteit* [online]. B.m.: Statistiek Vlaanderen. Dostupné z: <https://www.statistiekvlaanderen.be/en/population-by-nationality-0>.
- STATISTIEK VLAANDEREN, 2022b. *Internationale bescherming* [online]. B.m.: Statistiek Vlaanderen. Dostupné z: <https://www.statistiekvlaanderen.be/internationale-bescherming>.
- VLAAMSE REGERING, 2020. *VR 2020 1707 DOC.0868/1* [online]. B.m.: VR 2020 1707 DOC.0868/1. Dostupné z: <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/39387>.
- VLAANDEREN, 2013. *Decreet betreffende het Vlaamse integratie- en inburgeringsbeleid* [online]. 7. červen 2013. Dostupné z: <https://codex.vlaanderen.be/zoeken/document.aspx?DID=1023121&param=inhoud&AID=1165619>.
- VLAANDEREN, 2019. *Beleidsnota 2019-2024. Gelijke Kansen, Integratie en Inburgering* [online]. 8. prosinec 2019. Dostupné z: <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/32225>.
- VLAANDEREN, 2020a. *Fierheid over de gemeente (Wonen en woonomgeving)* [online]. B.m.: Gemeente-Stadsmonitor Vlaanderen. Dostupné z: <https://gemeente-stadsmonitor.vlaanderen.be/indicators/fierheid-over-de-gemeente-0>.
- VLAANDEREN, 2020b. *Houding tegenover diversiteit (Samenleven)* [online]. Dostupné z: <https://gemeente-stadsmonitor.vlaanderen.be/indicators/houding-tegenover-diversiteit-0>.
- WHYBROW, Martin, 2018. The Belgian City That Embraces Diversity. <https://smartercommunities.media/> [online]. Dostupné z: <https://smartercommunities.media/belgian-city-embraces-diversity/>.
- WIELAND, Ulrike, 2018. Learning from the World: Liz Mohn in the Good Practice City of Mechelen. *Bertelsmann Stiftung* [online]. Dostupné z: <https://www.bertelsmann-stiftung.de/en/our-projects/living-diversity/project-news/learning-from-the-world-liz-mohn-in-the-good-practice-city-of-mechelen>.
- WORLD MAYOR, 2017. Bart Somers. *World Mayor* [online]. The 2016 Project. Dostupné z: http://www.worldmayor.com/contest_2016/profile-mechelen-mayor.html.

<https://doi.org/10.14712/9788024655307.5>